

Na VI redovnoj sednici Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine održanoj 26.02.2011. godine, doneta je

**STRATEGIJA
ZA UNAPREĐIVANJE POLOŽAJA SLOVENAČKE
NACIONALNE MANJINE U OBLASTI KULTURE, OBRAZOVANJA,
INFORMISANJA I SLUŽBENE UPOTREBE JEZIKA I PISMA**

I. UVOD

Strategija postavlja osnove za unapređivanje položaja pripadnika slovenačke nacionalne manjine u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Strategija) u oblasti kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma.

Ovim dokumentom se ujedno stvara i osnova za identifikovanje i primenu mera afirmativne akcije u oblastima kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotrebe jezika i pisma.

Osnovni principi i vrednosti na kojima počiva ova Strategija podrazumevaju:

- poštovanje, zaštita i ispunjavanje zakonskih prava pripadnika slovenačke nacionalne manjine;
- poštovanje, priznavanje i promocija različitosti;
- jednake mogućnosti zasnovane na jednakim pravima;
- rodnu ravnopravnost;
- sprečavanje i borba protiv svih oblika diskriminacije i
- sprovođenje mera afirmativne akcije.

Prema popisu stanovništva iz 2002. godine, u Republici Srbiji se 5104 građana izjasnilo da su pripadnici slovenačke nacionalne manjine. Pretpostavlja se međutim da je broj pripadnika slovenačke nacionalne manjine Republici Srbiji veći, što će po svojoj prilici potvrditi rezultati predstojećeg popisa stanovništva u 2011. godini.

II. OBLASTI KOJE UREĐUJE STRATEGIJA

1. KULTURA

1.1. Pravni okvir

1.1.1. Međunarodni pravni okvir

Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina iz 1994 (Savet Evrope), utvrđuje obavezu država potpisnica da stvaraju potrebne uslove kako bi pripadnici nacionalnih manjina očuvali i

razvijali svoju kulturu i sačuvali neophodne elemente svog identiteta, naime religiju, jezik, tradicije i kulturno nasleđe (član 5.).

Države potpisnice su se obavezale da će podsticati duh tolerancije i međukulturnog dijaloga i preduzimati odgovarajuće mere za unapređenje uzajamnog poštovanja i razumevanja i saradnje među svim ljudima koji žive na njihovoj teritoriji, bez obzira na etnički, kulturni, jezički ili verski identitet tih lica, a posebno u oblasti obrazovanja, kulture i masovnog informisanja (član 6.).

Države potpisnice će u okviru svojih pravnih sistema usvojiti odgovarajuće mere kako bi pripadnicima nacionalnih manjina olakšale pristup medijima, u cilju povećavanja tolerancije i omogućavanja kulturnog pluralizma (član 9.).

Države potpisnice će stvoriti uslove potrebne za delotvorno učešće pripadnika nacionalnih manjina u kulturnom, društvenom i ekonomskom životu i javnim odnosima, posebno onim koji se na njih odnose (član 15.).

1.1.2. Nacionalni pravni okvir

Ustav Republike Srbije uređuje prava pripadnika nacionalnih manjina. Individualna prava ostvaruju se pojedinačno, a kolektivna u zajednici sa drugima, u skladu sa ustavom, zakonom i međunarodnim ugovorima. Putem kolektivnih prava pripadnici slovenačke nacionalne manjine mogu neposredno ili preko svojih predstavnika da učestvuju u odlučivanju o pojedinim pitanjima u vezi sa negovanjem svoje kulture, ostvarivanjem prava na obrazovanje, obaveštavanje i službeno upotrebu jezika i pisma, u skladu sa zakonom. Pravo na očuvanje posebnosti predviđa pravo na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i verske posebnosti, zatim veze i saradnje sa sunarodnicima izvan teritorije Republike Srbije i razvijanje duha tolerancije.

Prema *Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina* (2002), Nacionalni savet slovenačke nacionalne manjine ostvaruje pravo na samoupravu u oblasti kulture. Nacionalni savet slovenačke nacionalne manjine učestvuje u donošenju odluka o načinu predstavljanja kulturne i istorijske baštine slovenačke nacionalne manjine. Kultura i njeno izražavanje, očuvanje, negovanje, unapređivanje, nasleđe i javno ispoljavanje shvataju se kao integralni zadatak same slovenačke nacionalne manjine. Kultura je dvostruko pitanje: to je, s jedne strane, instrument za afirmaciju identiteta slovenačke nacionalne manjine, a sa druge, instrument za unapređivanje međuetničke komunikacije i saradnje.

Prema članu 5. *Zakona o kulturi* (2009) nacionalni saveti nacionalnih manjina staraju se o sprovođenju kulturne politike nacionalne manjine i, u skladu sa zakonom, učestvuju u procesu odlučivanja ili sami odlučuju o pojedinim pitanjima vezanim za svoju kulturu, osnivaju ustanove kulture i druga pravna lica u kulturi.

1.2. Opis stanja

Polazeći od predviđenih prava i imajući u vidu značaj i ulogu kulture koja, po definciji, prožima sve segmente života ljudi jedne zajednice, počev od proizvodnje, preko znanja, njihove upotrebe, zatim ideja i vrednosti, zaključno s metodama i institucijama koje se staraju o njenom održavanju i razvoju, može se reći da slovenačka nacionalna manjina još nema obezbeđene institucionalne uslove za razvoj svoje kulture.

Kultura koja čini srž identiteta slovenačke nacionalne manjine ima dva ključna aspekta: tradicionalni i savremeni. Da bi se ona izražavala, čuvala, negovala, razvijala, kao i da bi se održavale veze i uspostavljala saradnja sa sunarodnicima u Sloveniji i u drugim zemljama, neophodno je obezbediti uslove za osnivanje kulturnih institucija neophodnih za razvijanje savremenog kulturnog stvaralaštva.

1.3. Postojeće i dosadašnje inicijative

Osim kulturnih programa i projekata koji se ostvaruju u slovenačkim udruženjima, za sada ne postoje slovenačke kulturne institucije u Republici Srbiji.

1.4. Preporuke za dalju akciju

- U skladu sa pravom na čuvanje i negovanje kulture potrebno bi bilo osnovati zavod za kulturu, kao i kulturni centar ili drugu instituciju kulture, u okviru koje bi postojala odeljenja za čuvanje i negovanje slovenačke kulture (etnografsko odeljenje, muzikološko odeljenje i odeljenje za književnost).
- Neke od navedenih delatnosti mogu da se ostvaruju i u okviru postojećih opštinskih i gradskih, kao i republičkih ustanova (Etnografski institut, Muzikološki institut, Institut za književnost).
- Razvijanje i javno izražavanje kulture podrazumeva osnivanje raznih ustanova i institucija, održavanje kulturnih manifestacija i drugih oblika promocije slovenačke kulture.
- Treba stvoriti uslove za razvoj slovenačke kulture koji će biti ujednačeni sa ostalim nacionalnim manjinama u našoj zemlji. Ovo se prvenstveno odnosi na umetnost (književnost, slikarstvo, muziku i pozorište) i prateće delatnosti tih umetnosti.
- Očuvanje i razvoj slovenačkog jezika, kao dobra od izuzetnog značaja za kulturni i nacionalni identitet pripadnika slovenačke nacionalne manjine u Republici Srbiji, zahteva naročitu brigu i uslove, što podrazumeva i izdavanje obuhvatnijeg slovenačko-srpskog/srpsko-slovenačkog rečnika.
- Treba podržavati istraživanja u vezi sa životom i običajima Slovenaca u Republici Srbiji.
- Nužno je obezbediti prevođenje slovenačke literature na srpski jezik i obrnuto.
- Treba podržati izdavanje periodike u slovenačkim udruženjima u Republici Srbiji.
- Treba formirati odeljenje ili centar za kulturno-izdavačku delatnost, bilo u okviru kulturnog centra, bilo kao posebnu instituciju.
- Treba podržati aktivnu saradnju kako među slovenačkim udruženjima u Republici Srbiji, tako i između tih udruženja i mnogobrojnih sličnih ustanova u Sloveniji i svetu, što bi unapredilo ne samo kulturni život slovenačke nacionalne manjine u Republici Srbiji nego i kulturni život u Republici Srbiji. U Sloveniji i svetu ima vrlo uglednih umetnika čije bi gostovanje ili prezentacija

u našoj zemlji doprineli afirmaciji slovenačke nacionalne manjine i uticali na razvoj tolerancije i kulturne saradnje. To bi takođe doprinelo vidljivosti uloge pripadnika slovenačke nacionalne manjine u istorijskim događajima.

- Treba pokrenuti inicijative da se stvore radionice za izradu umetničkih predmeta koji bi se mogli plasirati na domaćem i na stranom tržištu (spoj tradicionalnog zanatskog umeća, primenjene umetnosti i dizajna), zatim likovne i književne radionice.
- Treba podržati promociju slovenačke kulture u medijima i informisanje o kulturnim aktivnostima Slovenaca u Republici Srbiji.
- Treba podržavati organizovanje kulturnih manifestacija i drugih vidova prezentacije kulturnih dostignuća pripadnika slovenačke nacionalne manjine.
- Pored Ministarstva kulture i Ministarstva prosvete, neophodna je saradnja i s ostalim ministarstvima, uključujući Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj, Ministarstvo spoljnih poslova i Ministarstvo za ekonomiju i regionalni razvoj. Ova saradnja treba da se ogleda i u uspostavljanju sistema stipendiranja studenata i obezbeđivanja različitih edukativnih programa.

1.5. Prioriteti

- Podrška izgradnji ili osnivanju zavoda za kulturu i kulturnog centra ili slične ustanove kulture,
- Podrška nacionalnoj manifestaciji u cilju prezentacije kulturnih dostignuća pripadnika slovenačke nacionalne manjine.

2. OBRAZOVANJE

2.1. Pravni okvir

2.1.1. Međunarodni pravni okvir

Pravo na obrazovanje utvrđeno je u nizu međunarodnih dokumenata: *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima* (član 26), *Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima* (član 13), *Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije* (član 5), *Konvencija Organizacije UN za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO) protiv diskriminacije u obrazovanju*, *Međunarodni sporazum o civilnim i političkim pravima*, *Milenijumski ciljevi razvoja*, CEDAW i dr.

Jedan od najznačajnijih dokumenata je *Konvencija o pravima deteta* (čl. 28. i 29) koja države potpisnice obavezuje da obezbede besplatno osnovno obrazovanje i odgovarajuće uslove za redovno školovanje.

Neki dokumenti Saveta Evrope, Evropske unije i OEBS-a izričito govore o pravu na obrazovanje na jezicima manjina, kao naprimer *Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina*.

2.1.2. Nacionalni pravni okvir

U zakonodavstvu Republike Srbije obrazovanje je priznato kao društveno, ekonomsko i kulturno pravo.

Pravo na obrazovanje je garantovano *Ustavom* i uređeno *Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja*, *Zakonom o osnovnoj školi*, *Zakonom o srednjoj školi*, *Zakonom o visokom obrazovanju*, *Zakonom o društvenoj brizi o deci*, *Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti AP Vojvodine*, *Zakonom o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima* i podzakonskim aktima.

Obrazovanje pripadnika nacionalnih zajednica uređeno je *Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina* i *Zakonom o ratifikaciji Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima*.

2.2. Opis stanja

2.2.1. Opšti podaci

Statistički podaci o školama ne sadrže podatke o nacionalnoj pripadnosti, pa bi se o nacionalnoj zastupljenosti u različitim segmentima sistema obrazovanja moglo zaključivati samo na osnovu vrednosti dobijenih na uzorcima pojedinačnih istraživanja.

2.2.2. Aktuelno stanje u sistemu obrazovanja

Iako je, pod određenim minimalnim uslovima, obrazovanje na maternjem jeziku nacionalne manjine garantovano *Ustavom* i regulisano drugim zakonima, deca pripadnika slovenačke nacionalne manjine uglavnom pohađaju nastavu na srpskom jeziku, a školski fakultativni predmet "Slovenački jezik sa elementima nacionalne kulture" nije uključen u plan i program rada za osnovne škole.

2.3. Strateški ciljevi u oblasti obrazovanja

1. Negovanje kulturnog identiteta ogleda se u obezbeđivanju uslova za negovanje kulturnog identiteta i razvijanje svesti o nacionalnom identitetu, a kvantitativni pokazatelji ostvarenosti cilja su, uz druge pokazatelje kvaliteta programa, razvijenost različitih oblika nastave slovenačkog jezika, zastupljenost elemenata slovenačke nacionalne kulture i tradicije u obrazovnom programu, kao i odgovarajući pokazatelji kvaliteta školskog razvojnog plana.

Za realizaciju ovog cilja potrebno je:

- podržati razvoj kulturnog identiteta dece i mladih;
- obrazovati stručnjake za slovenački jezik i kulturu i
- uvesti elemente slovenačke kulture u obrazovni program.

2. Uspostavljanje mehanizama koji će podsticati toleranciju i uvažavanje različitosti. Praćenje i vrednovanje ostvarenosti ovog cilja iziskuje evaluaciju socijalne klime, izradu specifičnih mera za sprečavanje segregacije i diskriminacije i izradu kriterijuma za njihovo identifikovanje. Za realizaciju ovog cilja potrebno je razvijati obrazovno okruženje zasnovano na interkulturalnim vrednostima;

2.4. Prioriteti

- stvaranje uslova za nastavu slovenačkog jezika kao obaveznog, izbornog ili fakultativnog predmeta na svim nivoima obrazovanja;
- uključivanje fakultativnog predmeta "Slovenački jezik sa elementima nacionalne kulture" u plan i program rada za osnovne škole.
- razvijanje i intenziviranje aktivnosti u vezi sa informisanjem o dostupnim stipendijama, kreditima i drugim raspoloživim vidovima materijalne podrške slovenačkim učenicima i studentima;
- uspostavljanje i razvijanje mehanizama povezivanja sa tržištem rada;
- obezbeđivanje stipendija za učenike srednjih škola i studente iz slovenačkih porodica;
- obezbeđivanje smeštaja u studentskim domovima za određen broj slovenačkih studenata;

3. INFORMISANJE

3.1. Pravni okvir

3.1.1. Međunarodni pravni okvir

Međunarodni pravni okvir čine *Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina*, *Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima* i *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*. Tako Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina obavezuje države ugovornice da će u okviru svojih pravnih sistema usvojiti odgovarajuće mere kako bi pripadnicima nacionalnih manjina olakšale pristup medijima, u cilju povećavanja tolerancije i omogućavanja kulturnog pluralizma (Član 9)..

3.1.2. Nacionalni pravni okvir

Zakon o javnom informisanju ("Službeni glasnik RS" br. 43/2003, 61/2005-77, 71/2009, 89/2010) i *Zakon o radiodifuziji* ("Službeni glasnik RS" br. 42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005, 62/2006, 85/2006, 41/2009) uređuju i transformišu sistem javnog informisanja. Na osnovu njih realizovana je privatizacija štampanih medija čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave (2006. godine) i transformacija državne televizije u javni servis, koja je završena 2006. godine.

Zakon o radiodifuziji definiše Republičku radiodifuznu agenciju kao samostalnu, odnosno nezavisnu organizaciju koja vrši javna ovlašćenja, a radi obezbeđivanja uslova za efikasno sprovođenje i unapređivanje utvrđene radiodifuzne politike u Republici Srbiji na način primeren demokratskom društvu.

Republička radiodifuzna agencija nije jedini organ nadležan za sprovođenje Zakona o radiodifuziji. Ulogu u ovom procesu imaju i Ministarstvo kulture, Narodna skupština Republike Srbije, Vlada Republike Srbije, Agencija za telekomunikacije.

Reformski procesi u medijima ne smeju ugroziti ni stečena ni ustavom zagantovana prava nacionalnih manjina.

3.2. Opis stanja

Pravo na informisanje nacionalnih manjina, odnosno pravo da se informacije izražavaju i primaju i da se ideje šire na maternjem jeziku, regulisano je domaćim zakonodavstvom. Međutim, da bi se to pravo koristilo i unapređivalo treba preduzeti niz mera koje će omogućiti da se postignu bar približno isti standardi koji važe za druge manjine u Republici Srbiji.

Dosadašnja iskustva u Republici Srbiji i evropskim zemljama pokazuju da se potrebe i ciljevi informisanja pripadnika slovenačke nacionalne manjine mogu ispuniti preko:

- institucija službi javnog emitovanja;
- radio i televizijskih stanica civilnog sektora;
- lokalnih i regionalnih radio i televizijskih stanica;
- komercijalnih radio i televizijskih stanica;
- štampanih medija na slovenačkom jeziku (bilteni, godišnjaci, novine, časopisi itd.);
- štampanih medija na srpskom jeziku (dnevni listovi, nedeljnici, časopisi itd.);
- interneta, i
- audiovizuelnih materijala.

3.3. Postojeće i dosadašnje inicijative

Štampani mediji na slovenačkom jeziku postoje kao glasila slovenačkih udruženja, ali ih je malo i izlaze periodično. Ne postoje uslovi za njihovu održivost putem prodaje.

Finansiranje glasila čiji bi osnivač bio Nacionalni savet slovenačke nacionalne manjine moglo bi se ostvariti putem konkursa kje raspisuje Ministarstva kulture.

RTS je u načelu prihvatio da u program uvrsti tridesetominutnu emisiju o nacionalnim manjinama.

3.4. Preporuke za dalju akciju

3.4.1. Opšte preporuke

Treba uspostaviti saradnju sa postojećim medijima i saradnju sa slovenačkim medijskim centrima i medijima u Sloveniji u cilju razmene programskih sadržaja na slovenačkom jeziku.

3.4.2. Radio i TV stanice u civilnom sektoru

- Zbog ograničenih finansijskih sredstava i malobrojnog kadra, nužna je i finansijska pomoć i pomoć u kadrovima i obuci, kao i saradnja sa radio i TV stanicama u javnom sektoru.

3.4.3. Radio i TV stanice lokalnih i regionalnih zajednica

- U svim lokalnim i regionalnim zajednicama u kojima živi veći broj pripadnika slovenačke nacionalne manjine treba ustanoviti stimulatívne mere koje će podržati proizvodnju programskih sadržaja na slovenačkom jeziku.

3.4.4. Javni servisi radija i TV

- Na osnovu kolektivnih prava nacionalnih manjina i ustanovljenih posebnih afirmativnih mera treba obezbediti redovne i prihvatljive termine za radio i TV emisije na slovenačkom jeziku.

- Od kablovskih operatera koji još nisu obezbedili prenos radio i televizijskih emisija Radio-televizije Slovenije i drugih slovenačkih TV kuća, treba zahtevati zastupljenost tih programa u okviru standardnih programskih šema.

3.4.5. Štampani mediji

- Treba pokrenuti izdavanje mesečnog informativnog časopisa na slovenačkom jeziku.

3.5. Prioriteti

- Podrška štampanim medijima na slovenačkom jeziku,
- Podrška lokalnim elektronskim medijima na slovenačkom jeziku,
- Podrška stalnoj edukaciji za stvaranje odgovarajućih kadrova u medijima,

4. SLUŽBENA UPOTREBA JEZIKA I PISMA

4.1. Pravni okvir

4.1.1. Međunarodni pravni okvir

Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (1998) ima za osnovni cilj zaštitu istorijskih, regionalnih jezika i jezika manjina u Evropi, a time i očuvanje i unapređenje tradicije i kulturne različitosti u Evropi. Aktom o ratifikaciji ove povelje Republika Srbija se obavezala da se, u pogledu upotrebe jezika nacionalnih manjina pred pravosudnim organima, okrivljenom u krivičnom postupku garantuje pravo da upotrebljava sopstveni jezik i da obezbedi da zahtev i dokaz, bez obzira na to da li su u pisanoj ili usmenoj formi, ne budu smatrani neprihvatljivim samo zbog toga što je formulisani na regionalnom ili manjinskom jeziku (član 9.). U pogledu upotrebe manjinskog jezika u građanskim parnicama i upravnim sporovima, Srbija se obavezala da dopusti da stranke pred sudom mogu da koriste sopstveni regionalni ili manjinski jezik bez ikakvih dodatnih troškova. U pogledu upotrebe manjinskih jezika Republika Srbija se obavezala da će odobriti ili ohrabrivati: da građani koji govore manjinske jezike podnesu pismene ili usmene predstavlke na tim jezicima; da regionalne i lokalne vlasti objavljuju zvanična dokumenta na odgovarajućim manjinskim jezicima; upotrebu tradicionalnih oblika imena mesta na regionalnim ili manjinskim jezicima, zajedno sa imenom na zvaničnom jeziku države (radu javnih službi na teritoriji na kojoj se ovi jezici koriste, Srbija se obavezala da omogući onima koji koriste regionalne ili manjinske jezike da podnesu zahtev na ovim jezicima (član 10.).

Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina (1995) potvrđuje da je jezik jedan od ključnih elemenata identiteta pripadnika nacionalnih manjina (član 5. Jezik nacionalne manjine može biti upotrebljavan u komunikaciji sa organima uprave, ukoliko nacionalna manjina tradicionalno ili u znatnom broju naseljava određenu oblast, ukoliko pripadnici manjine zahtevaju uporebu svog jezika i ukoliko taj zahtev odgovara realnim potrebama u „meri u kojoj je to moguće“ (Član 10.).

Srbija je sukcesor bilateralnih sporazuma o zaštiti manjina koje su SRJ ili Državna zajednica Srbija i Crna Gora zaključile sa Hrvatskom, Mađarskom, Makedonijom i Rumunijom. Svi ovi sporazumi sadrže i odredbe kojim je regulisano pitanje službene upotrebe jezika određene nacionalne manjine, kojim se pripadnicima te nacionalne manjine obezbeđuje upotreba maternjeg jezika, usmeno i pismeno, privatno i javno; da koriste svoj jezik u postupcima pred lokalnim, upravnim i sudskim organima; da se topografski natpisi, nazivi mesta, ulica i drugi javni natpisi ističu i na jeziku nacionalne manjine.

4.1.2. Nacionalni pravni okvir

Ustav Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 98/2006) predviđa pravo na službenu upotrebu jezika nacionalnih manjina tako što u sredinama gde čine značajniju populaciju organi javne vlasti (državni, pokrajinski i lokalni) kao i organizacije kojima su poverena javna ovlašćenja vode postupak i na njihovom jeziku; da na svom jeziku koriste svoje ime i prezime; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica, naselja i topografske oznake budu ispisane i na njihovom jeziku (član 79.) Prema članu 10. stav 1. Ustava, u Srbiji su u službenoj upotrebi srpski jezik i ćiriličko pismo, dok je službena upotreba drugih jezika i pisama dopuštena pod uslovom da je zasnovana na Ustavu i uređena zakonom (član. 10. stav 2.).

Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisama (Sl. glasnik RS“, br. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 i 30/2010) pod službenom upotrebom jezika i pisama utvrđuje upotrebu jezika i pisma u radu državnih organa, organa autnomnih pokrajina, gradova i opština, ustanova, preduzeća i drugih organizacija kada vrše javna ovlašćenja. Službena upotreba jezika i pisma naročito podrazumeva: usmeno i pismeno opštenje organa i organizacija međusobno, kao i sa strankama; vođenje postupaka za ostvarivanje i zaštitu prava i dužnosti građana; vođenje propisanih evidencija; izdavanje javnih i drugih isprava koje su od interesa za ostvarivanje utvrđenih prava građana; ostvarivanje prava, dužnosti i odgovornosti radnika iz rada i po osnovu rada. Upotreba jezika i pisama pri ispisivanju topografskih naziva, naziva organa, organizacija i firmi, kao i pri objavljivanju javnih poziva, obaveštenja i upozorenja i javnih natpisa se takođe smatra službenom upotrebom jezika i pisama (član 3).

Jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji prema poslednjim popisu stanovništva živi više od 15% pripadnika jedne nacionalne manjine ima obavezu da statutom uvede jezik nacionalne manjine u ravnopravnu službenu upotrebu. Službena upotreba jezika u jedinicama lokalne samouprave podrazumeva da pripadnici nacionalnih manjina svoj jezik koriste u upravnom i sudskom postupku (vođenje oba postupka mora biti na jeziku nacionalne manjine), u komunikaciji sa organima koji vrše javna ovlašćenja; dobijanjem javnih isprava na svom jeziku; prilikom upisa u službene evidencije i zbirke ličnih podataka i prihvatanjem tih isprava kao pnovažnih; prilikom izbora glasački listići i birački materijali se štampaju i na njihovim jezicima; i u radu predstavničkih tela.

U jedinicama lokalne samouprave u kojima postoji obaveza uvođenja jezika nacionalne manjine u smislu člana 11. Zakona podrazumeva da se nazivi jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta, trgova i ulica i drugi toponimi ispisuju na jeziku nacionalne manjine prema njenoj tradiciji i pravopisu.

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Sl. list SRJ“, br. 11/2002) je značajan po tome što je u pravni i društveni život uveo institute kulturne autonomije nacionalnih manjina u oblasti obrazovanja, informisanja, jezika i kulture, i manjinske samouprave kroz uvođenje nacionalnih saveta nacionalnih manjina (član 19). Službena upotreba jezika nacionalne manjine se vezuje za teritoriju jedinice lokalne samouprave na kojoj tradicionalno žive pripadnici nacionalnih manjina, a jedinica lokalne samouprave mora uvesti jezik nacionalne manjine u ravnopravnu službenu upotrebu, ukoliko procenat pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na teritoriji jedinice dostiže 15%. Zakon utvrđuje prava na očuvanje posebnosti: pravo na izbor i upotrebu ličnog imena, pravo na upotrebu maternjeg jezika, pravo na negovanje kulture i tradicije, pravo na školovanje na maternjem jeziku, pravo na upotrebu nacionalnih simbola i pravo na javno obaveštavanje na jeziku nacionalne manjine (čl. 11. do 17.)

Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina („Sl. glasnik RS“, br. 72/2009) su regulisana ovlašćenja nacionalnih saveta u pogledu ostvarenja prava na službenu upotrebu manjinskih jezika. Nacionalni savet predlaže utvrđivanje jezika i pisma nacionalne manjine kao službenog jezika i pisma u jedinici lokalne samouprave; predlaže nadležnom organu vršenje nadzora nad službenom upotrebom jezika i pisma nacionalne manjine; predlaže nadležnim organima mere i aktivnosti za unapređenje prevođenja propisa na jezike nacionalnih manjina koji su u službenoj upotrebi; preduzima mere i aktivnosti za unapređenje službene upotrebe jezika i pisma nacionalne manjine. U pogledu topografskih oznaka Nacionalni savet ima pravo da utvrđuje tradicionalne nazive jedinica lokalne samouprave, naseljenih mesta i drugih geografskih naziva na jeziku nacionalne manjine, ako je na području jedinice lokalne samouprave ili naseljenog mesta jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi i predlaže nadležnom organu isticanje ovih naziva. Pored toga nacionalni savet predlaže promenu naziva ulica, trgova, gradskih četvrti, zaselaka, drugih delova naseljenih mesta i ustanova za koje je utvrđeno da su od posebnog značaja za nacionalnu manjinu i daje mišljenje u postupku utvrđivanja naziva ulica, trgova, gradskih četvrti, zaselaka i drugih delova naseljenih mesta, ako je na području jedinice lokalne samouprave ili naseljenog mesta jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi (član 22.).

Zakon o utvrđivanju nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine („Sl. glasnik RS“, br. 99/2009) bliže uređuje službenu upotrebu jezika i pisama nacionalnih manjina na svojoj teritoriji, pri čemu je vezana i ograničena zakonom, a *Statut AP Vojvodine* („Sl. list AP Vojvodine“, br. 17/2009) proklamuje višejezičnost kao jednu od opštih vrednosti od posebnog značaja i utvrđuje jezike i pisma koji su u službenoj upotrebi u pokrajinskim organima i organizacijama, i to: srpski jezik i ćirilčko pismo, mađarski, slovački, hrvatski, rumunski i rusinski jezik i njihova pisma.

4.2 Opis stanja

Prema poslednjem popisu stanovništva iz 2002. godine, utvrđeno je da, pored srpske etničke zajednice u Srbiji žive i građani pripadnici 28 različitih etničkih grupa i da je 8 jezika nacionalnih manjina u službenoj upotrebi na različitim nivoima. Brojčana inferiornost većine etničkih grupa ima za posledicu da se neki od jezika upotrebljavaju samo u okviru pojedinih zajednica i na nivou privatne komunikacije.

Obzirom da broj pripadnika slovenačke nacionalne manjine ne dostiže zakonski cenzus od 2% ukupnog stanovništva, ne postoje zakonski uslovi za ostvarivanje službene upotrebe slovenačkog jezika na nivou republike.

Prema Zakonu o službenoj upotrebi jezika i pisma, jedinica lokalne samouprave na čijoj teritoriji je utvrđeno poslednjim popisom stanovništva više od 15% pripadnika jedne nacionalne manjine ima obavezu da statutom u ravnopravnu službenu upotrebu uvede jezik nacionalne manjine (član 11.).

4.3. Postojeće i dosadašnje inicijative

Nije poznato da su do sada preduzete kakve aktivnosti u smislu uvođenja slovenačkog jezika u službenu upotrebu.

4.4. Preporuke za dalju akciju

Neophodno je sačekati rezultate predstojećeg popisa stanovništva u 2011. godini, radi sagledavanja mogućnosti za pokretanja postupka uvođenja slovenačkog jezika u službenu upotrebu na teritoriji jedinica lokalne samouprave gde za to budu postojali uslovi.

4.5. Prioriteti

Prioriteti u ovoj oblasti će biti definisani u zavisnosti od rezultata predstojećeg popisa stanovništva u 2011. godini.

III. IZVORI FINANSIRANJA

Za realizaciju ciljeva iz ove strategije, a u skladu sa akcionim planom, obezbeđuju se sredstva iz budžeta Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, gradova, opština u skladu sa njihovim obavezama i nadležnostima, donatora i drugih izvora..

IV IZMENE I DOPUNE STRATEGIJE

Strategija se menja i dopunjuje u skladu sa novim strateškim ciljevima koji budu utvrđeni na osnovu obrazloženih inicijativa i projekata pripadnika slovenačke nacionalne manjine, slovenačkih udruženja, nadležnih državnih organa, obrazovnih, kulturnih i drugih institucija.

V UKLJUČIVANJE OMLADINE

Uključivanje mladih u aktivnosti slovenačkih udruženja, ustanova, privrednih društava i drugih organizacija u Republici Srbiji koja se bave negovanjem i očuvanjem nacionalnog identiteta, jezika i kulture, ili privrednim delatnostima, jedan je od prioritarnih strateških ciljeva Nacionalnog saveta slovenačke nacionalne manjine.

Radi ostvarivanja ovog cilja potrebno je:

- podsticati dalji razvoj aktivnosti na očuvanju, učenju i negovanju slovenačkog jezika, kulture i tradicije,
- podsticati stvaranje i razvijanje osećanja pripadnosti i formiranja slovenačkog identiteta kod pripadnika mlađe generacije;
- raspisvati konkurse za finansiranje projekata namenjenih mladim pripadnicima slovenačke nacionalne manjine;
- podsticati i pomagati mlade umetnike aktivne u slovenačkim udruženjima, pomagati promovisanje njihovog rada i povezivanje sa maticom;
- podržavati i pomagati održavanje i organizovanje priredbi, kulturnih manifestacija i drugih događaja u slovenačkim udruženjima, koji su sadržajem prilagođeni interesima mladih;
- podsticati i razvijati međukulturni dijalog. Uz upoznavanje sa bogatstvom slovenačkog kulturnog nasleđa, treba stvoriti pozitivan odnos prema kulturama drugih nacionalnosti, na način koji je prilagođen mladima;
- podsticati međusobno povezivanje mladih i njihovo povezivanje sa mladima u Sloveniji, putem društvenih mreža, foruma i portala na Internetu, stvaranjem uslova za formiranje i opremanje klubova namenjenih deci i omladini u slovenačkim udruženjima, organizovanjem stručnih ekskurzija, razmenom učenika i studenata, nastavi slovenačkog jezika u letnjim i zimskim tečajevima i drugim događajima koji su mladima zanimljivi;
- podsticati učestvovanje omladine u kvalitetnim programima rada za mlade, koji doprinose osposobljavanju, savlađivanju veština i socijalnom uključivanju mladih;
- podsticati mobilnost mladih i međunarodnu saradnju;
- nastaviti i jačati dosadašnju uspešnu saradnju između slovenačkih udruženja i Ministarstva za školstvo i sport Republike Slovenije, kao i saradnju sa slovenačkim privrednicima u Srbiji;
- stvarati mogućnosti za zapošljavanje mladih pripadnika slovenačke nacionalne manjine, ne samo u privrednim društvima i ustanovama povezanim sa Slovenijom, nego i šire. Planirano osnivanje zavoda za kulturu, kulturnog centra, pokretanje izdavačke delatnosti, TV i radio emisija, organizovanje tečajeva slovenačkog jezika i uvođenje fakultativnih slovenističkih predmeta u osnovne i srednje škole, podrazumeva aktivnosti u smislu zapošljavanja mladih pripadnika slovenačke nacionalne manjine;
- podržavati sve oblike školovanja i usavršavanja mladih u Sloveniji, razmenu znanja i iskustava, kao i saradnju sa slovenačkim institucijama i organizacijama posvećenim obrazovanju mladih, kao što su: Svetovni slovenski kongres, Združenje Slovenska izseljenska matica, Društvo Slovenija v svetu, Mladinski svet Slovenije, razni omladinski centri, Mreža MaMa, program Mladi v akciji i drugim;
- Članovi Nacionalnog saveta će u svojim sredinama i u okviru svoje profesije podržavati uključivanje mladih u slovenačku zajednicu, podstičući povezivanje sa slovenačkim jezikom i

kulturom kroz njihovo školovanje, nalaženjem resursa za što češće organizovanje stručnih ekskurzija, učeničkih i studentskih razmena mladih, kao i njihovog zapošljavanja.

VI SARADNJA NA OSTVARIVANJU STRATEGIJE

Strategija Nacionalnog saveta Slovenačke nacionalne manjine ostvarivaće se u saradnji sa pripadnicima slovenačke manjine, slovenačkim udruženjima u Republici Srbiji, sa *Uradom vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu*, *Ministrstvom za šolstvo Republike Slovenije* i drugim organima institucijama u Sloveniji, sa Slovenačkim poslovnim klubom u Beogradu i Poslovnim klubom Slovenija i Vojvodina u Novom Sadu, sa Ministarstvom kulture, Ministarstvom prosvete, Ministarstvom za omladinu i sport, Ministarstvom za državnu upravu i lokalnu samoupravu i drugim resornim ministarstvima i nadležnim državnim organima i institucijama za koje je vezan rad nacionalnog saveta, sa Zaštitnikom građana (Ombdusman), sa nacionalnim savetima drugih nacionalnih manjina i Savezom Jevrejskih opština, sa Helsinškim odborom za ljudska prava u Srbiji i drugim nevladinim organizacijama koje se zalažu za unapređenje ljudskih i manjinskih prava, sa organima lokalne samouprave, kulturnim, obrazovnim i drugim ustanovama i institucijama, i drugim pravnim i fizičkim licima.

VII AKCIONI PLAN

Akcioni planom za sprovođenje Strategije za unapređivanje položaja pripadnika slovenačke nacionalne manjine definišu se ciljevi u oblasti kulture, obrazovanja, informisanja, službene upotrebe jezika i pisma, kao i konkretne mere za njihovo ostvarivanje, nosioci navedenih mera, pokazatelji uspešnosti, nadležni organi i druge organizacije koje prate sprovođenje, kao i rokovi izvršenja.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za unapređivanje položaja pripadnika slovenačke nacionalne manjine donosi Nacionalni savet na osnovu programa i planova svojih Odbora za kulturu, Odbora za obrazovanje, Odbora za informisanje i Odbora za službenu upotrebu jezika i pisma, kojim će se preciznije definisati pojedinačni ciljevi, nadležnosti, načini njihovog ostvarivanja, kao i rokovi izvršenja.

NACIONALNI SAVET SLOVENAČKE
NACIONALNE MANJINE